

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

IV. Letnik

V Ljubljani 1. maja 1903.

Št. 9.

Dekadenca idealizma.

En den najbolj žalostnih pojavov naše dobe je, da gine vse bolj idealizem. Ne mislimo na idealizem, ki je morda le bolj sanjarstvo, pehanje za iluzijami in utopijami, idealizem, kakor ga časih opazujemo pri mladih, neizkušenih ljudeh. Takega idealizma človeštvu ni treba in takega tudi imeti ne more, ker mu je mladostna romantična doba že davno prešla. Na mislih nam je le idealizem, v kolikor je v nasprotju z materializmom in egoizmom. Višjih ciljev ni več, višjih vidikov ni več, višjih perspektiv ni več! Človeštvo se peha bolj in bolj le za sebičnim in dostikrat umazanim koristolovjem in le za sebičnim in dostikrat umazanim uživanjem. Ideje „odpoved, žrtev, dolžnost“, ideje, ki so bile vselej združene s pravim idealizmom, te ideje ginejo bolj in bolj iz obzorja človeške zavesti. Da, le odkriti bodimo, prišli smo že tako daleč, da imajo mnogi najidealnejše, najplemenitejše težnje že za nemoralne. Kdo se ne spomni o tem na primer na predstavnika slovenske inteligence, dr. Trillerja, ki je imenoval v ljubljanskem občinskem svetu celibat nemoralno ustanovo? Ta obsodba zadeva tudi učiteljice, saj je večina učiteljic — recimo — celibatark. Če je nemoralno živeti čisto, je seveda tudi mnogo slovenskih učiteljic — nemoralnih! Ta obsodba torej gotovo v živo zadeva tudi slovenske učiteljice in zato govorimo o tem!

Kršćanstvo ni proti zakonu, to bi imelo biti znano vsem. Krščanstvo je namreč najmogočnejša obramba zakona, ker dobro vé, da brez zakona ni

družine, a brez družine ni zdrave in srečne človeške družbe. Zato je vtisnilo krščanstvo zakonu za kramentalni znak in mu dalo s tem obenem višjo enoto in večjo, vednotrajno moč. Seveda je zrlo krščanstvo pri tem ne le na udobnost in ugodnost posameznika, ampak na blagor družine in družbe. Saj je pač družini in družbi le na hasen, če ni dano vsaki hipni samovolji in samohotnosti, vsakemu hipnemu izbruhu strasti in pohoti, mržnje in antipatije, da raztrga vse rodbinske vezi ter prepusti družino negotovi, žalostni usodi. Ločitev zakona je načeloma antisocialna, zato jo krščanstvo preprečuje, kakor na primer država preprečuje anarhijo, ker je antisocialna. Zakon je nerazvezljiv! V tem izreku tiči velik socialni moment, a tiči gotovo tudi mnogo idealizma! Nerazvezljivost daje zakonu tiste pogoje, brez katerih ni resnične, zveste, svetu mnogokrat nepoznane tihe rodbinske sreče, sreče, ki se ji težko dá primerjati druga sreča na zemlji. Toda nerazvezljivost obenem proglašča tudi zapoved dolžnosti, žrtev, odpovedi. Brez žrtev, brez odpovedi, brez samozatajevanja vednotrajna srečna rodbinska vzajemnost ni mogoča. Mož se mora dvigniti nad stališče samopašnega egoizma in žena se mora dvigniti nad stališče lahkomišljenega uživanja — in to je idealizem! Skrbi za pravo srečo družine, kreposti v izkušnjah, zvestobe v bojih, požrtvovalnosti v težkih urah — tega ne zmore materialistični seksualni egoizem, to moč ima le krščanski idealizem!

A če krščanstvo dobro ve, kolika moralna in socialna sila tiči v zakonu, in zato zakon neguje in posvečuje, je vendar z istim jasnim vidom, ki je lasten le krščanstvu, edino doumelo tudi visoki zmisel zdržnosti. Krščanstvo je spoznalo, da je največjih žrtev zmožna le največja odpoved. Krščanstvo je spoznalo, da je v človeku tem več heroizma, čim več je v njem idealizma. Čim višje se dvigne človek nad materijo, čim bolj se odpove materialnemu uživanju, čim bolj žrtvuje individualne instinkte, tem močnejši je, tem svobodnejši je, tem velikodušnejši je pri delu za kraljestvo resnice in pravice, pri delu za trpeče človeštvo. Heroizem najlepšega mučeništva je bil združen s heroizmom devištva! Zato krščanstvo tako čišla, tako časti, tako ljubi čisto in zdržno devištvo. Zdržnost terja katoliška cerkev od svojih duhovnikov, čistost posvečuje Bogu v raznih redovih in pravo devištvo spoštuje, kjerkoli se nahaja! Celo poganstvo je slutilo, da tiči v devištvu nekaj božanskega, in deviške vestalinje je ozarjal sij splošnega spoštovanja in občudovanja. Seveda poganstvo ni imelo moči in kreposti, da bi negovalo pravo brezmadežno devištvo, a krščanstvo ima tudi to moč in krepost. Zakramentalna milost, ki se tako bogato razliva iz nadnaravnih studencev Kristusove cerkve — ta zakramentalna milost je moč, je sila, ki daje plemenitim srcem inspiracije idealizma in heroizma!

Tako je krščanstvo, in kdor ga ne doumeje, naj bo vsaj toliko liberalen, da ga ne kleveta in grdi! Toda že se zopet kaže podlost liberalizma. Liberalizem je sebičen in samopašen kakor v vsem, tako tudi v tem. Ker nerazvezljivost zakona brzda strasti in pohot, ker krščanskega zakona ni brez dolžnosti, brez odpovedi, brez kreposti — zato po vseh državah liberalizem ščuje in ruje proti krščanskemu zakonu. In zopet: ker popolna zdržnost in

vedno devištvo glasno oznanja svetu, da je toliko bolj mogoč čist, neomadeževan, krščanski zakon, zato liberalizem kleveta, da je celibat — nemoralen. Zakaj nemoralen? Morda zato, ker nemogoč? Toda kdo je posadil liberalizem, da sodi, ali je možno ali nemožno to, kar se njegovemu podlemu samopašju zdi nemogoče? — —

Kakor smo dejali, dr. Triller je s svojo obsodbo udaril tudi učiteljice. Tudi slovenske učiteljice se morajo izvečine odpovedati rodbinskemu življenju. Ne bomo razmišljali sedaj o tem, ali ni res to prilika, da se ta ali ona, ki se ni naučila zatajevanja in ki se ne zaveda svojega stanu, spozabi in živi, kakor krščansko dekletje živeti ne sme in kakor bi najmanj smela živeti — učiteljica in vzgojiteljica mladine! Toda prilika ni vzrok! Če notariat nudi priliko, da ta ali oni notar ogoljufa stranke, še ni notariat vzrok, da je tak notar goljuf in slepar! Mi protestiramo proti temu, da bi kdorkoli proglašal slovenske učiteljice kar vse vprek za nemoralne! Slovenske učiteljice, ki črpajo iz krščanstva moralno moč, dobro vedó, da je čisto, neomadeževano življenje često morda težko, a nemogoče da ni. Mi poznamo lepo število učiteljic, ki jim nihče, kdor jih pozna, ne bo odrekal vzorne neomadeževanosti. To so učiteljice, ki so prepojene s krščanskim idealizmom! Njim učiteljevanje ni kruhoborstvo, ampak poklic! Učiti in vzgojevati slovensko mladino, objemati sinove in hčere bednih slovenskih tlačanov z najčistejšo ljubeznijo duhovnega materinstva, žlahtniti jim srce, dvigniti jim duha, navajati jih na krepostno delo — to je poklic slovenskih učiteljic. Ta poklic je idealen poklic, in kakor sploh idealizem daje moči, ki so neumevne in nepoznane egoističnemu materializmu, tako tudi ta idealni poklic daje zavednim učiteljicam moči in kreposti, da so zveste svojemu poklicu tudi tedaj, ko terjajo od njih samozatajevanja, žrtev, odpovedi! Kajpada more buditi in hraniti ta idealizem v duši le krščanstvo, zato pa se mi ravno borimo, da se uveljavi tudi med učiteljstvom vse bolj krščanska ideja! Radi pa verjamemo, da je nemogoče čisto zdržno življenje brez krščanskega idealizma. Zato obžalujemo tiste učiteljice, ki bi se rade emancipirale od krščanstva, zakaj zanje bi bil prisiljen celibat res najhujše suženjstvo. A še bolj bi morali obžalovati slovensko mladino, če bi jim bila usoda tako nemila, da bi ji slovenski narod postavil kdaj za učiteljice in vzgojiteljice take emancipiranke!

Zato pa v boj za — krščanski idealizem!

—č—

LISTEK.

Črtice iz učiteljskega življenja.

III.

Napravili smo majhen izlet. Moja slutnja me ni varala. Naučil sem se marsikaj za življenje, ali bolje za svoj poklic na tem izletu. In čeprav je od takrat preteklo že več kot deset let, ostali so mi posamezni vtisi v živem spominu.

Ni čuda! Kar gorel sem mladostnega navdušenja za to, kar sem našel tistikrat novega, hvalevrednega. A vsled opazke mojega nadučitelja sem bil razočaran, takó razočaran, da se je moje navdušenje izpremenilo v stud in nevoljo. Tak hipen kontrast pa se nam vtisne v spomin, če hočemo ali ne.

Izleteli smo torej. Ni bilo daleč; napotili smo se le v sosedno župnijo — ali bolje k sosedni šoli, dve uri hoda od nas, pet nas je bilo.

Dospeli smo v omenjeni kraj, ki mi je bil še popolnoma tuj. Minulo je namreč še-le nekaj mesecev od moje mature — in bil sem šele novo-pečen šolnik. Kakor mladi ljudje sploh, tako sem tudi jaz želel povsod se kaj naučiti, pokukati pri tem in onem tovarišu, kako ravná z otroci, da mu lepo rišejo, kakšno metodo ima drugi, ki mu baje učenci izbornó računajo itd.

Moj nadučitelj me je poznal in torej rad opozoril na vsako ugodno priliko. Rekel mi je, ko smo se bližali — P. —: „Svetujem vam, da se seznanite z g. L. in pogledate, kako pišejo otroci v prvem razredu v zvezke. Vprašajte tudi učitelja za metodo. Potem pa še meni povejte svoje mnenje. — Veste, v celem okraju ne najdete v elementarnem razredu takih uspehov v pisanju.“ Postal sem radoveden. Pa še kako! Najboljše pisave v celem okraju — že v prvem razredu! — To je vsekako vredno, da pogledam. In koj, ko se seznanim z ondotnim učiteljstvom, prosim g. L. (Oprostite! Nemaram povedati ali je bila gospica ali gospod), naj mi blagovoli pokazati zvezke svojih učencev. Seve sem pripomnil, da sem že medpotoma toliko slišal o izrednih uspehih i. t. d.

Z zadovoljnim, skoro samozavestnim smehljam me pelje L. v svojo šolsko sobo in ondi prinese zvezkov cel kup.

Radovedno sežem po njih. Odprem prvega — drugega, listam naprej. Odkritosrčno povem, osupnil sem. Pisave so bile krasne, črke pravilne, enakomerne — vse v isti smeri. Nikjer nikakega „črnega mucka“, ki tako rad sede na beli papir šolskih zvezkov.

Listam do zadnjega zvezka, bilo jih je kacih šestdeset. A vsi enaki brez hibe, brez madežev — kakor da jih je fotograf posnel po vzorcú. In to so bili zvezki prvencev, ki še niti leto dni niso pohajali šolo! Zdelo se mi je naravnost čudovito! Menda je to razodeval tudi moj obraz. Ko izrečem tudi v besedah svoje občudovanje, vprašam g. L. kar naravnost, kako je mogoče doseči kaj takega?

„No, nekaj posebnega je v moji metodi“, reče L. zadovoljno se smehljuje.

„Ali smem vprašati, smem prositi, da mi razodenete te posebnosti?“

„Zakaj pa ne? Z veseljem.“

In pazno sem sedaj poslušal in slišal marsikateri pametni svet n. pr.: Ne recite nikoli — „piši od črte do črte“ — ampak „vlecite v črto noter“ — nadalje „vse, kar je okroglo, mora biti tanko“ i. t. d.

Sklep dobrih svetov pa se je glasil: „Le premehak ne sme biti učitelj. S strogostjo se doseže vse. To je pri pisanju glavna stvar.“

— Danes sem se spet kaj naučil, mnogo naučil. Tako sem si mislil, s to zavestjo se vračal z izleta.

„No, kako se vam zdé pisave v prvem razredu?“ me vpraša moj nadučitelj.

Poln hvale in navdušenosti sem bil — ter končal svoj hvalospev z besedami. „Tudi jaz moram to doseči. Naj velja kar hoče!“

„Tega ne boste nikoli, mi odvrne nadučitelj“, ter me postrani pogleda nekako pomembno — da si nisem vedel tolmačiti ne besed, ne pogleda.

„Zakaj pa ne?“ naglo vprašam, skoro nekoliko užaljen.

„Predobro srce imate, mladi prijatelj!“

„Predobro srce?“ se začudim. „Kako si naj tolmačim to opazko, ko govorimo vendar o lepem pisanju?“

„Poslušajte in potem sodite sami, ali imam prav ali ne! Veste, nad temi pisavami, ki jih tolikanj občudujete, je teklo sto in sto solz ubogih otročičev, ki jih g. L. uprav neusmiljeno trpinči. — Roka učiteljeva je nekoč omahnila vsled obilne porabe palice, vsled tepenja po drobnih ročicah. In če lepo ne pišejo, morajo pisati naprej, poldrugo uro — dve uri — dokler se ne doseže, kar ste videli danes. Torej, ali boste tudi vi tako ravnali s svojimi angeljci, kakor jih vedno imenujete?“

Meni je bilo, kakor da me je kdo z mrzlo vodo polil. Nevolja se me je polastila, da, skoro studilo se mi je misliti na sijajni uspeh, ki sem ga ravnokar še le občudoval.

Tako torej! Otroke trpinčiti, le da se ugodi častilakomnosti svoji? Ponašati se z uspehom, zaradi katerega je trepetalo toliko nedolžnih otroških src?

To je grozovito — to je — skoro sem hotel reči zločinsko. Vsaj mojemu užaljenemu srcu se je tako dozdevalo.

„Ne, tega nočem storiti, Bog me varuj! Rad prepuščam te posebnosti drugim, če jih je mogoče doseči le s takimi sredstvi. — Jaz naj tako ravnam? — nikdar!“

„Prav tako, mladi prijatelj“, mi pritrdi moj nadučitelj. „Kaj pomaga hvala višjih oblasti, priznanje tovarišev, če nas pa ne hvali naša vest, če nam ne bijejo naproti zaupna srca otrok.“

Nekaj let je bilo preteklo za tem. Izkušnja v šolskem delovanju me je izučila, da sem sodil prav. Vnanji uspehi — so često le prazna pena. Pot, po kateri smo prišli do njih, je merodajna za njihovo pravo vrednost. Ali se je z učenjem otrok tudi vzgojil, ali se mu je volja okreplila, srce oblažilo — to je odločilno.

Slišal sem, da je nekoč šolski nadzornik prišel nenadoma v razred g. L. Slučaj je hotel, da je bil uprav v tem hipu nek učenec kaznovan zaradi nelepe pisave. Neusmiljeno je dobil po roki.

„Čujte, za vaše pisave ne dam piškavega oreha, če jih dosežete tem potom. Sploh pa, ako ravnate tako, potem nikakor niste sposobni za poučevanje prvencev“ — reče nadzornik.

Drugi dan pa je nekdo pri nas pripovedoval, kako je nadzornik krivično grajal dolgoletno izkušeno učiteljsko moč, ki slovi radi uspehov po vsem okraju!

Ali je bila graja res krivična?

Jaz sem sodil drugače.

„Ti si pa le nad vse kritičen! Ali kaj pravim! Pust in dolgočasen človek si! Veš kaj — v samostan pojdi in bodi menih. Do ušes si že zakopan v prenapetosti, ki so že zdavna zginile med omikanci!“

Tako mi je — neravno laskavo — govoril prijatelj. Topla, krasna poletna noč je bila. Polni mesec je svetil kakor jasna svetilka nad nama. Vračala sva se z neke veselice na dom in pravkar prišla na kolodvor.

Besedice nisem odgovoril. Le ostal sem zunaj kolodvorskega poslopja medtem, ko mi je prijatelj oskrbel vozni bilet. In gledal sem tja gori v srebrni sijaj mile lune, ki je že med potom nekako pomirjevala mojo razburjeno dušo. Vsaj zdelo se mi je tako. In zato sem zopet gledal v lunino svetlobo, kakor bi hotel popiti nekaj njenega blagodejnega mirú — in si ga vlti v svoje srce. Nezadovoljno mi je bilo in nevoljno. In prav s to nevoljo sem si bil nakopal prijateljevo grajo. Ali je bila opravičena? Poslušajte!

Dijaki tistega kraja, ki sva ga ravno zapuščala — so se hoteli domačinom prikupiti. Radi bi pripravili svojim ljudem kaj veselja in zabave — zraven se pa tudi nekoliko izkazali. Zato so sklenili s pomočjo tovarišev vsega okraja, napraviti veselico.

Petje in tamburanje je bilo na programu — in krona vse veselice je morala svedea biti — gledališka igra. — Duhovniki in učitelji so rodoljubno obljubili svojo pomoč. Na vse strani so se razposlala povabila. Vsled tega svaprišla tudi midva s tovarišem, čeprav sva imela več ko uro peš pota in je bilo treba še premagati nekaj železniških postaj! Pa za „narodno stvar“ se mora tudi kaj žrtvovati, če ne družega, se moramo vsaj udeležiti narodnih veselic. Saj se po njih širi narodna zavest, omika in kultura. Tako sem sodil jaz takrat. In šla sva s tovarišem.

V primerni precej prostorni sobi šolskega poslopja se je slavnost vršila. Vsled gledališkega odra je pa postala soba le kmalu pretesna za množico občinstva, ki je radovedno prihitelo od vseh strani. Komaj si priborim majhno stojišče tik vrat. —

Veselica se prične. Dijaki so eksaktno tamburali. Peli polni mladostnega ognja in navdušenosti.

Dobro mi je delo, ko sem gledal mladeniče polne veselja in radosti.

Ceprav niso zadeli vsakega akorda, vendar to ni motilo hvaležnega občinstva. Gromoviti živijo-klici in pohvala je zadonela od vseh strani po vsaki točki. Tako je šlo naprej. Slišali smo pet zborov, vmes pa štiri komade tamburašev. A občinstvo je že komaj čakalo dramatiškega prizora gledališke igre. —

Neznosna vročina je že bila v sobani. A trpeli smo dobri stvari na ljubo. Cele pol ure je že bilo po zadnji pesmi — a zastor je še vedno skrivnostno zakrival priprave na odru. Zdaj se oglasi zvonček. Igra se torej prične. Zastor se dvigne. Vse je pazno in skrbno poslušalo — in po dvorani je zavladala tišina kakor v cerkvi. A ne dolgo. Kmalu se je začel smeh in krohot med občinstvom. — Vse se je veselilo šaljivih igralcev.

Kaj so igrali? Meni je bila igra dotedaj neznana. „Krojač Fips“ so jo imenovali. Vsem je sila ugajala. —

Oder je bil razdeljen v dve sobi. Skozi okno prihaja čestilec k mlademu dekletu, ko hudobnega varuha „Fipsa“ ni doma. On sam jo je namreč želel za ženo; a mladenka ga prekani. —

Vasovalec, ki objema na odru svojo izvoljenko, je nek petošolec — izvoljenka pa — — domača učiteljica. —

Igrali so dobro, le predobro. In čim bolje so igrali, tem večje veselje med gledalci. Ponajveč so to mladi dijaki od prve do šeste — potem kmetski fantje in dekleta. Včasih krohotanja in smeha kar ni hotelo biti konec.

Nehoté sem pogledal, ali ni morda še kaj šolarjev prisotnih. In res. Spredaj, tik odra jih je bilo kacih dvanajst, ki so z odprtimi očmi in usti gledali, kaka čuda se jim sedaj razodevajo. —

Vse občinstvo je bilo kar očarano. Saj se tudi ne vidi vsaki dan, kako vprizarjata vasovanje dijak črnošolec in, — domača učiteljica.

Koncem igre gromoviti — živijo klici, — vsestranska zadovoljnost, medsebojno čestitanje na dobrem uspehu, — sreča in radost na mladih obrazih, po katerih jim je tekel pot — vsled napora in vročine.

Jaz pa sem si najbolj zaželel onega trenutka, ki me ponese na pot proti domu. Prej sva še večerjala s prijateljem. Ta je bil židane volje, v prijetnem razgovoru z nekaterimi sošolci, ki jih je našel tu po večletnem razstanku. Name je popolnoma pozabil. To mi je bilo ravno prav. Za vse drugo sem bil namreč bolj razpoložen, kakor za kratkočasno razgovarjanje.

Zakaj?

Veselil sem se bil tega večera. Menil sem si napojiti dušo z lepimi utisi. Videl in slišal sem tudi mnogo, kar mi je res prijalo. A gledališka predstava mi je pokazila vse. Ta-le utis mi je bil kakor trn v srcu. Prevladal je slednjič vse druge, prijetne občute — in bil sem nezadovoljen do skrajnosti. Ali sem res črnogleden, prekritečen? Mogoče!

A, učiteljica na odru, kot ljubimka dijaka petošolca — ali bodisi kogarkoli — v tej obliki kakor tukaj — in to na domačem odru, v kraju, kjer naj deluje kot vzgled in vzor mladine — to presega vendar dovoljene meje. Vsaj meni se je zdelo takó!

Prijatelj moj — vseskozi optimist — se mi je smejal, ko mu povem vzrok svoje nejevolje.

„Saj so skoro vse igre take ali slične vsebine. In kdo pa naj ponese dramatiško umetnost med ljudstvo, če ne omikanci — učiteljstvo in dijaštvo? Treba je vendar enkrat, da ne puščamo več našega ljudstva na najnižji stopinji kulture, ampak da gremo s časom naprej.“

Vprašam prijatelja, ali méni res, da se po takih igrah ljudstvo izobražuje in oplemenituje? Ali pridobi učiteljstvo na ugledu, če nastopa v takih ulogah pred domačim občinstvom?

Nato me je ozmerjal, kakor sem povedal v začetku. Po njegovem mnenju sem bil zrel za samostan.

Jezil se nisem niti najmanj. Le čudil sem se, da me ni umel, ali bolje, da me ni hotel umeti. To je dandanes vsekako običajno. Zato se tudi s pametnimi razlogi često tako malo opravi. Duhovi se le razburjajo in sicer tem bolj, čim bolje sprevidijo, da se motijo. Znak je to polovičarske izobrazbe, nedostatne vzgoje. — Ali ne? —

Molčal sem torej. Vedel sem, da tokrat nisem sodil preostro, da nisem bil prečrnogleden.

Pol leta za tem sem dobil nekako zadostilo.

Slučajno se namreč snidem z omenjeno gospico igralko. Beseda naju nanese na dijaško veselico.

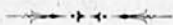
Gospica nekako nejevoljna odmaje z glavo rekoč:

„Ne, tega dneva se res rada ne spominjam. Prinesel mi je mnogo britkih ur.“ „Kako to?“

„Veste, branila sem se na vse kriplje, prevzeti namenjeno mi ulogo. Slednjič sem se udala „narodni stvari“ na ljubo. In zdaj se mi ta uloga tolikrat oponaša. Opazke sem morala slišati med ljudmi — da, na lastna ušesa — da sem nekoč zarudela do ušes. — Ne, nikoli več se ne ponižam do takih reči, ki narodni stvari bolj škodujejo, kakor koristijo.“

— Imela je popolnoma prav, —

T.

T r a p e c.

Učne slike za višjo stopinjo.

Učila: Razni trapeci iz lepence, meterska mera.

Prva ura.

I. Opazovalna naloga. Učitelj naj poišče primernih, učencem znanih predmetov, na katerih lahko opazujejo trapeceve oblike. Taki predmeti so n. pr. spomeniki na pokopališču, strehe na hišah, sedalo pri nekaterih stoli, police pri oknih, šipe pri cestnih svetilkah, stranice pri samokolnicah itd.

Ko se približa čas obravnavanja trapeca, dá učitelj n. pr. sledečo opazovalno nalogo: Oglejte si danes domov gredé in jutri v šolo gredé prav dobro streho T... ove hiše. Videli bomo, kdo si bode najbolje zapomnil, kakšne like je opazil na njej. Tudi B... ovo hišo vsi poznate. Ta hiša ima tudi na strehi okna. Poglejte, kakšno podobo ima pa streha nad temi strešnimi okni.

II. Priprava. Ali ste si ogledali streho T... ove hiše? (Učenci bodo pritrdili.) Denite zvezke na klop in narišite take like, kakoršne ste videli na strehi! (Učenci rišejo. Učitelj hodi med klopmi in pregleduje, kako učenci delajo.) Ko so vsi dovršili svoje delo, nadaljuje: Videl sem, da ste dobro opazovali. Kateri že znan lik ste videli na strehi T... ove hiše, A? (Trikotnik.) Koliko trikotnikov ste videli na imenovani strehi? (Dva.) Narisali ste pa še drug lik. Koliko stranic pa ima ta lik! (Štiri.) In koliko ima kotov? (Tudi štiri.) Kako ga bomo torej imenovali? (Čveterokotnik.) Katere čveterokotnike pa že poznamo? (Kvadrat, pravokotnik, romb, romboid.) Kako imenujemo te čveterokotnike s skupnim imenom? (Paralelograme.) Zakaj jih tako imenujemo? (Ker imajo po dve in dve nasprotni stranici vzporedni ali paralelni.)

III. Napoved smotra. Danes si bomo pa natančneje ogledali ta novi čveterokotnik. Tu vidite tudi tak čveterokotnik, kakoršnega ste videli na strehi T... ove hiše, seveda v manjši obliki. (Učitelj pokaže trapec iz lepenke.)

IV. Podavanje. a) Koliko stranic ima ta čveterokotnik? Oglejte si dobro te stranice! Ali so tudi tu katere stranice vzporedne? Katere? (Gornja in spodnja.) Zakaj nista desna in leva vzporedni? (Ker nista povsod jednako oddaljeni druga od druge.) Koliko stranic ima ta čveterokotnik vzporednih? (Dve vzporedni stranici.) Koliko jih ima nevzporednih? (Dve nevzporedni.) Pomnite! Tak čveterokotnik, kateri ima le dve nasprotni stranici vzporedni, drugi dve pa nevzporedni, se imenuje trapec. (Značilne besede se sproti napišejo na tablo.)

Kdo mi zna po zapiskih na šolski tabli sedaj povedati, kaj je trapec? Trapec je čveterokotnik, ki ima dve vzporedni in dve nevzporedni stranici. Ponovito, P! R! S!

Imenujte mi predmete, na katerih opazujete obliko trapeca! (Učenci jih imenujejo.) Učitelj pokaže nato še razne trapece iz lepenke, namreč: raznostranične, pravokotne, jednakokrake, ter vpraša učence, po čem da poznajo,

da so to trapeci. (Ker imajo dve nasprotni stranici vzporedni.) Da se vadijo spoznavati trapec v vsaki legi, je dobro, da jih učitelj pokaže tudi na krajših stranicah stoječe.

b) Pridi sem, A! Izmeri stranice temu trapecu, ki je podoben enemu delu T... ove strehe! Zapiši tudi na tablo, koliko je vsaka stranica dolga! Ali je katera stranica enaka drugi? Kateri dve stranici ste enaki? (Nevzporedni.) Kako smo imenovali trikotnik, ki je imel dve stranici enaki? (Jednakokrak.) Pomnite! Tudi trapec, ki ima dve nevzporedni stranici jednaki, se imenuje enakokrak.

Kakšen trapec je stolovo sedalo? Zakaj? Kakšni trapeci so police pri oknih? Zakaj? Kje še opazujete enakokrake trapece?

Narisajte sedaj lik, kakoršnega ste opazili na strebi strešnega okna B... ove hiše! (Učenci rišejo; učitelj pregleduje.) Dobro ste si zapomnili. Tudi jaz imam tu podoben lik. Ali je to tudi trapec? Zakaj? Sedaj si pa dobro oglejte kote tega trapeca! Kakšne kote ima? (Dva prava kota, en top in en oster kot.) Pomnite! Tak trapec, ki ima dva prava kota, se imenuje pravokoten. Kje se navadno taki trapeci vidijo? (Pri strehah.)

Tu vidite pa še drug trapec. (Učitelj pokaže raznostraničen trapec.) Ali je ta tudi pravokoten? (Ne.) Je-li znabiti enakokrak? (Tudi ne.) Pridi sem, F, in izmeri stranice temu trapecu! Zapiši tudi na tablo njihove dolgosti! Ali je katera stranica enaka drugi? (Nobena.) Kako smo imenovali trikotnik, ki je imel nejednake stranice? (Raznostraničen.) Pomnite! Tudi ta trapec, ki ima nejednake stranice, se imenuje raznostraničen.

Raznostraničnih trapecev se ne vidi mnogo. Le kak vrt, kaka njiva ali kak travnik ima obliko raznostraničnega trapeca.

V. Posnetek. Kaj je trapec? Kakšne trapece poznaš? Kje opazujemo enakokrake trapece? Kateri trapec se imenuje pravokoten? Kje si ga videl? Kje vidimo raznostranične trapece? Pridi k tabli, in nariši mi trapec! Drugi rišite v svoje zvezke! Nariši enakokrak . . . . ., pravokoten . . . . ., raznostraničen trapec!

K sklepu ure naj učitelj dostavi: Otroci, tudi naš šolski vrt ima obliko trapeca. Danes po pouku pojdemo na šolski vrt in si ga bomo natančno ogledali

(Konec prih.)

Čudni nazori šolskih oblasti.

Zopet so dobila vsa šolska vodstva potom slav. c. kr. okrajnih šolskih svetov dopis, katerega učiteljstvo gotovo ni z veseljem pozdravilo. Dopis se glasi tako - le: „Da die Beobachtung gemacht wurde, dass an einigen Volks- und Bürgerschulen die Übung besteht, Schüler am Schlusse des Schuljahres unter Umständen zum Aufsteigen in die nächsthöhere Klasse (Abtheilung) als mit „Vorzug“ geeignet zu erklären, wird die Schulleitung zufolge Erlasses des k. k. Landesschulrates vom 30. März 1903, Z. 1213,

zur Darnachachtung in Kenntnis gesetzt, dass dieser Vorgang in den bestehenden Normen nicht begründet ist und demnach von nun an zu unterbleiben hat.“¹⁾

Dopis je sam na sebi jako nejasen. Doslej je bila, kolikor je meni znano, glede „odlikovanja“ najpridnejših učencev različna navada. Nekateri učitelji so najpridnejšim učencem to — bodisi že na katerikoli način — zabeležili na njihova šolska naznanila. Drugi so napridnejše na ta način „odlikovali“, da so njihova imena zapisali v tako zvano „zlato knjigo“ ter ob sklepu šolskega leta njihova imena slovesno prebrali. Po mestih in večjih krajih izdajajo navadno tiskana letna poročila in „odličnjaki“ so tiskani z debelejšimi črkami. Jedni kakor drugi pa so navadno to tudi v katalogu v razpredelku „opomba“ zabeležili. Da bi se „odličnjakom“ dajala darila, to je moderna šola že itak povsod odpravila.

Tu se mi vsiljuje najprej prašanje: „Kaj slav. šolska oblast s tem odlokom pravzaprav hoče odpraviti: ali sploh vse navade, katere sem zgoraj omenil ali le to ali ono?“ Toda o tem, kaj gospoda pri zeleni mizi s tem odlokom misli in hoče, bodo gg. okr. šol. nadzorniki svoje učiteljstvo lahko še pred sklepom šol. leta poučili pri okr. učit. konferencah. Zato o tem tudi ne bom tu nadalje razpravljaj, temveč pokazati hočem le na kratko, kako malo poznajo gospodje, ki kujejo take odloke, otroško naravo, in kako s takimi odloki šoli le škodujejo in napredek ovirajo.

Človek je že po svoji naravi tak, da za plačilo vse rad stori, zastonj pa jako malo ali pa nič. In to lastnost ima najvišji uradnik kakor tudi najnižji delavec. Jako radoveden sem, kaj bi gospod . . . no, ta ali pa oni — rekel, ako bi se mu ukazalo, naj opravlja svojo službo le jeden mesec brezplačno. Gotovo bi se temu odločno uprl ter za svoje delo zahteval zasluženo plačilo. A gospod — ima jako visoko službo — si je celo svest, da dela celo več, kakor njegova služba zahteva, on vé, da je jako vesten, in zato dan za dnem tudi pričakuje, da bo dobil za svoje res marljivo delo še posebno — „odlikovanje.“ In gospod ima popolnoma prav; njegova izvanredna pridnost zasluži — tudi izvanredno „odlikovanje“. Doktorji n. pr. jako hrepené po odlikovanju „sub auspiciis“ i. t. d. Tako je pri visokih in nizkih, tako je bilo in bo.

Sedaj pa priroma odlok, katerega je izdala visoka gospôda, ki bi se pa gotovo ne branila nobenega „odlikovanja“, ter strogo prepoveduje vsako „odlikovanje“ pridnih učencev, češ, da to ni utemeljeno v šolskih določbah.

Otrok naj se torej uči le radi tega, ker je to njegova dolžnost. Za svoje delo naj ima edino le to plačilo, da bo to, kar se bo naučil, tudi znal. On naj bo priden, zelo priden, le radi tega, ker to starši in učitelji želé. Kakega posebnega plačila ali priznanja pa za svojo izvanredno pridnost ne sme niti pričakovati, niti dobiti. Prosim Vas, gospôda, ki kujete šolske odloke, ali ni to grozno protislovje? Od otroka zahtevate nekaj tacega, proti čemur

¹⁾ Zakaj neki šolska oblastva dopisujejo šolskim vodstvom edino le nemško? Kaj, ko bi se učiteljstvo in poslanci temu ravnanju uprli?

bi sami odločno protestirali! Vi pričakujete za izvanredno in posebno natančno izvrševanje svojih dolžnosti priznanje in odlikovanje, otroku pa ne privoščite tega veselja!

In, ali ne priganja otroka ravno misel, da bode koncem leta pohvaljen in „odlikovan“, da se z vso vneto poprime učenja, in da vztraja v svoji marljivosti? Jaz si svojim učencem niti ne upam povedati, da koncem leta najpridnejši ne bodo več „odlikovani“ in da bodo popolnoma jednaki najzanimivejšim. Saj bi jim s tem izpodmaknil edino oporo, na katero se naslantajo, da ne opešajo na poti, temveč z vso silo hité proti cilju, kateri bo poplačal njihovo izvanredno pridnost.

Ali je torej v resnici volja šolskih oblasti oropati šolo še zadnjega pripomočka, katerega ima, da priganja učence k pridnosti? Darila, lokacijo in razloček med onimi, ki dobé prvi in onimi, ki dobé drugi red, ste že tako odpravili; sedaj odpravite še to poslednje in odvzeli ste učiteljstvu vse pripomočke, s katerimi je nekdanje svoje učence napeljevalo k pridnosti, ki pa so bili tudi v resnici dobri in uspešni pripomočki. Pustili ste mu edino le kaznovanje — in s tem naj dela učiteljstvo čudeže.

K sklepu naj mi bo dovoljeno, da dam še svoji radovednosti duška in stavim vprašanje: „Ali se le pridnost učencev ljudske in meščanske šole ne bo smela več očitno zaznamenovati z izrazom „z odliko“ ali velja to določilo tudi za dijake srednjih šol? (Za srednje šole ne velja. Op. ured.)

Eden ki se ne strinja z najnovejšimi odredbami.

Dopisi.

Iz Gorice. Katoliško društvo slovenskih učiteljic na Primorskem je imelo dné 28. prosinca zborovanje, pri katerem je c. kr. učiteljica, gospa Dolores Gärtner prebrala svoj spis „o umetnosti v šoli“. Živahnemu čitanju, iz katerega se je poznalo, da čitateljica izraža svoje lastne misli in subjektivno prepričanje, so poslušalke sledile z očitnim zanimanjem.

Dné 1. in 2. svečana so društvenice pele pri blagoslovu v cerkvi sv. Ignacija v proslavo papeževe petindvajsetletnice.

Dné 18. svečana je duhovni voditelj,

preč. g. župnik Ivan Kokošar, govoril o pravem prerokovanju in o pravih čudežih, dné 20. svečana pa o metodiki v petju.

Dné 11. sušca je predsednica predavala o Distervegu do dobe njegovega poziva v Berlin, dné 25. sušca pa o početnem zemljepisnem pouku. Ta predmet bode nadaljevala dné 26. aprila ob 10. uri predp.

Dné 29. aprila ob 5. uri pop. bode slovesno zborovanje na čast petindvajsetletnice sv. Očeta Leona XIII.

M. H. V.

Šolske vesti.

Iz deželnega šolskega sveta: V seji dne 27. marca so bili imenovani: g. Jakob Žebre, učitelj v Starem trgu pri Ložu, nadučiteljem istotam, začasni učiteljici Leopoldina Bavdek v Vinici in Ana Grudnik v Blagovici definitivnimi na svojih mestih. Nadučitelj Jožef Korošec je prestavljen iz Kroke v Mošnje in Ivan Rihteršič iz Št. Jurja pri Kranju v Srednjo vas v Bohinju. Učiteljica Ana Jereb v Žužemberku je prideljena ljudski šoli v Ambrusu in Amalija Koncilija v Božjakovem. Učitelj Jožef Travnar na I. mestni deški ljudski šoli je stalno upokojen. Prošnje nekaterih učiteljev oz. učiteljic, naj bi se jim priznala odškodnina za prepozno nakazane službene starostne doklade, so se zavrnilo. Gledé odpovedi neke učiteljice na službo, in disciplinarne preiskave proti nekemu nadučitelju se je potrebno ukrenilo. — Sklenilo se je, da se v Grosupljem ustanovi enorazrednica, ona v Dolnjem Zemonu pa razširi v dvorazrednico. Rešene so bile prošnje srednješolskih dijakov za oprostitev od šolnine. Na ljudskih in meščanskih šolah se je sklenilo odpraviti odliko pri klasifikaciji. Gledé šolskega obiska v Trebelnem in Mokronogu se je potrebno ukrenilo. Nadzornikovo poročilo o inšpekciji ljudskih šol v Mengšu, Planini, Uncu, Podbrezju in Kropi se vzelo naznanje.

Izpremembe pri učiteljstvu. Upokojenega nadučitelja g. Jožefa Bozjo je logaški okrajni šolski svet imenoval zač. voditeljem dvorazrednice na Blokah. Pomožni učitelj Rudolf Vrabl v Ljubljani je imenovan učiteljem na Vranskem, izprašani učit. kandidat Fran Silvester pa začasnim učiteljem na ljudski šoli v Knežaku. Učiteljica v tukajšnjem Lichten-

thurnovem zavodu gđc. Jožefa Primožič je imenovana za provizorično učiteljico na novo ustanovljenem paralelnem razredu ljudske šole v Črnomlju. — Deželni šolski svet v Gradcu je imenoval g. Alberta Lasbacher definitivnim nadučiteljem pri Svetinjah. S tem imenovanjem se je svetinski šoli podelila izvrstna mlada učiteljska moč. — Imenovani so: učitelj J. Janc v Beljaku za nadučitelja v Vrbi; učitelj E. Sille v Škocjanu za nadučitelja na Domačalah; šolski vodja J. Lausegger na Golšovem za nadučitelja v Pokrčah.

Štajarski deželni šolski svet je izrekel zahvalo in priznanje za sodelovanje pri zgradbah novih šol celjskemu okrajnemu glavarju baronu Apfaltrernu, Andreju Antlogi, županu in načelniku krajnega šolskega sveta v Gotovljah, Ferdo Rošu, županu v Trbovljah, Martinu Pintarju, županu, in Matiji Kavčiču, nadučitelju v Jurkloštru ter okr. šol. nadzorniku Gustavu Vodušku.

Predavanje „Slov. šolske Matice“. 8. aprila je napravila „Slov. Šolska Matice“ v mali dvorani „Narodnega doma“ predavanje, pri katerem je govoril ravnatelj H. Schreiner iz Maribora, o formalnih stopnjah. Ker so formalne stopnje sedaj na dnevnem redu, je umljivo, da se je učiteljstvo jako zanimalo za razmotrivanje g. Schreinerja, in zato je došlo v „Narodni dom“ toliko učiteljev in učiteljic, da jih je moralo mnogo stati celo v predsobi. G. govornik, katerega poznamo že iz njegovih prejšnjih razprav, je obravnaval tvarino temeljito, poljudno. V obče je zato, da se pouk vrši po gotovih stopnjah, vendar pa je mnenja, da bi ne bilo umestno niti koristno vsak pouk razkosati ravno na pet stopenj, ker bi dovedlo to učitelje do

pustega formalizma! Mnogokrat mora ta ali ona stopnja odpasti; pri nekaterih predmetih pa je upoštevanje formalnih stopenj celo nemogoče. Med govorom, posebno pa ob sklepu, so pritrjevali navzoči z glasno pohvalo in burnim ploskanjem g. govorniku.

V imenu „Šolske Matice“ in v imenu zbranega učiteljstva se je g. dež. šol. nadzornik Hubad prav presrečno zahvalil g. Schreinerja za njegovo predavanje

Dekliška štirirazrednica za celjsko okolico. Deželni šolski svet je sklenil, da se ustanovi dekliška štirirazrednica za celjsko okolico.

Obrtno-nadaljevalna šola v Žalcu. Dne 28. aprila t. l. se je vršil sklep na obrtno-nadaljevalni šoli v Žalcu. Ta šola obsega tri letnike in sicer pripravnico, I. in II. razred ter je imela v tekočem letu 64 učencev. Poučni jezik je slovensko-nemški. Dne 21. aprila t. l. je nadzoroval šolo vladni komisar profesor Fr. Kneschaurek iz Gradca. Obrtni vajenci in učenci šole bodo razstavili svoja šolska dela v nedeljo, dne 3. maja t. l. v risalni dvorani (Lipoldova hiša) od 8. ure zjutraj do 4. ure popoldne. K razstavi so povabljeni vsi, kateri se za to reč zanimajo.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta si je izvolilo na zadnjem občnem zboru ta-le odbor: Fr. Gabršek, predsednik, Jakob Furlan, I. podpredsednik, Jožef Cepuder, II. podpredsednik, Juraj Režek, tajnik, Jakob Dimnik, blagajnik, E. Gangl, Fran Črnagoj, Fran Gärtner in Janko Likar, odborniki. Društvo je imelo preteklo leto 1327 K 71 h prihodkov in ima 16.306 K 43 h premoženja.

Na c. kr. izobraževališču za učiteljice v Gorici se prično preskušnje in sicer: a) zrelosti 4. maja t. l. ob 8. uri zjutraj, b) za usposobljenje v ženskih ročnih delih istega dne ob 3. uri po-

poldne, c) usposobljenja za ljudske in meščanske šole dne 11. istega meseca ob 8. uri zjutraj in d) za vrtnarice početkom meseca junija t. l.

Usposobljenostne preizkušnje za občne ljudske in meščanske šole se prično v Ljubljani dne 1. maja 1903 ob 8. uri zjutraj v poslopu c. kr. učiteljišča.

Šolske razmere na Koroškem osvetljuje kaj jasno slučaj, ki se je dogodil v Gospesveti. Ko je pred kratkim začelo snežiti in je pritisnil mraz, so morali učitelji otroke spustiti domov, da ne bi zmrzovali v šoli — ker je šoli zmanjkalo drv. Otroci so seveda bili veseli, ker so se jim tako podaljšale velikonočne počitnice.

Koroški učitelji. Zveza koroških učiteljev je imela 14. apr. v Špitalu svoj letni občni zbor. Na predvečer je bil pozdravni večer v znamenju „hajlanja“. Zborovanja se je udeležilo 200 oseb in tudi deželni šol. nadzornik Palla. Po raznih poročilih so sklenili, da napravijo za Koroško „Volksbildungsverein“. V kakem duhu bo to društvo delovalo, kaže že to, da se hočejo zvezati s „Südmarko“, „Schulvereinom“ itd. Posvetovali so se tudi o prireditvi posebnega berila za koroške šole. Znanega dunajskega učitelja Kačinka so izvolili za častnega člana. Predsednikom je zopet izvoljen vodja Mattersdorfer iz Št. Vida.

Razpisane učit. službe. Na petrazrednici v Postojni je eno mesto učitelja stalno popolniti. Postranski zaslužek na obrtno-nadaljevalni šoli znaša letnih 240 do 300 K. Prošnje so predpisanim potom vlagati do 10. maja 1903. na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni. Na dvorazrednici v Slavini je eno učno mesto stalno popolniti. Prošnje so vlagati semkaj do dne 10. maja 1903 na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni. Na štirirazrednici v Starem trgu pri Ložu

je popolniti izpraznjeno učno mesto. Prošnje so vlagati semkaj do dné 6. maja 1903. na c. kr. okrajni šolski svet v Logatcu. S pričetkom prihodnjega šolskega leta razpisana je služba šolskega voditelja slovenske ljudske šole v Rojanu in eventualno izpraznjena služba definitivnega učitelja II. razreda ter provizoričnega podučitelja. Učitelji, ki reflektirajo na ta mesta, morajo imeti tudi skušnje iz italijanščine kakor učnega predmeta. Prošnje je do 15. maja vložiti na mestni magistrat. Na ces. kr. umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani je razpisana služba učitelja IX. činovnega razreda za pouk v stavbinsko-obrtnih strokah. Temeljna plača 2800 K (ki se po dosegu VIII. činov. razreda poviša na 3600 K) 2 petletnici po 400 K, 3 petletnice po 600 K in aktivitetna doklada 500 K. Zahteva se izpričevalo o I. in II. državnem izpitu na kaki tehniški visoki šoli (inže-

nerski ali stavbinski oddelek), ali pa višja državna obrtna šola in arhitekturna šola na akademiji upodablajočih umetnostij z dokazom, da ima prosilec opravičenost za izvrševanje stavbinskega obrta. Službena doba 30 let, a prosilcu se lahko 5 let njegove privatne prakse šteje v službeno dobo in vračuna za kvinkvenije. Po preteku treh let more dobiti naslov profesorja. — Zahteva se znanje slovenskega ali pa kacega družega slovanskega jezika. — Prošnje je vložiti do konca maja 1903 pri ravnateljstvu ces. kr. umetno-obrtno strokovne šole v Ljubljani. Na dvorazrednici v Kropi na Gorenjskem je razpisano nadučiteljsko mesto. Prošnje do 3. maja na okrajni šolski svet v Radolici.

Društvo „Pripravniki dom“ bode imelo svoj občni zbor v nedeljo 3. maja v konferenčni dvorani ljubljanskega učiteljskega.

Drobtine.

O izboljšanju učiteljskih plač je izjavil državni poslanec dr. Šusteršič na shodu dné 19. aprila sledeče:

„V prvi polovici tekočega meseca se je vršil shod kranjskega učiteljstva brez razlike strank. Gg. učitelji so zahtevali povišanje plače. Tega jim ne zamerimo, ker so res slabo plačani in ima vsak človek pravico do boljše plače, posebno pa želimo boljše plačo tistim, ki smatrajo svoj poklic resnim, kar je velika večina učiteljstva, onim, ki svoj poklic vršé po svoji vesti. Katoliško-narodna stranka je spremljala ta shod z velikimi simpatijami, in to tembolj, ker so se zahteve učiteljstva na tem shodu popolnoma v nepolitični in dostojni obliki stavile in zastopale. Nekaj pa bi svetoval posebno dostojnemu delu liberalnega učiteljstva, ki je v veliki večini.

Naj učiteljstvo pošteno vzgaja mladino in ne zlorablja svojega poklica zoper vero, cerkev in duhovščino. Jaz poudarjam, da je to učiteljstvo, ki svoj poklic tako zlorablja, v manjšini. Jaz svetujem večini liberalnega učiteljstva, naj vpliva, da se neha s tem početjem, ker vsak pošten človek bode pripoznal, da vera, verska in cerkvena avtoriteta so glavni temelj vzgoje vsakega naroda. (Dolgotrajno ploskanje.) Učitelj, ki tega ne pripozna, je slab učitelj (Ponavljajoče se ploskanje) in ni vreden svojega imena. (Klici: tako je!) Ravno zgoraj označeno stališče enega dela učiteljstva nam otežkuje postaviti se popolnoma ob stran učiteljstva.

Druga stvar pa je ta-le: Župan Hribar, ki ima navado, da vedno jako veliko govori pri vsaki priliki, je na shodu dejal,

naj se povišajo deželne naklade, da se poboljšajo učiteljske plače. Proti temu se moram najodločnejše izjaviti. („Dobro!“ - klici.) Raje razbijemo ves deželni zbor, nego bi kaj takega privolili. Tu je treba iskati drugih virov, a ne dežela, ampak država naj skrbi za to, država, ki si je tako ugodno priredila šolstvo: ohranila si je vse nadzorstvo, prvo besedo, samo plačevanje je prepustila deželam. Države dolžnost je, da dobi učiteljstvo boljše plače. A kaki bi bili ti novi viri? Eno misel že danes povem: Vpelje naj se v celi državi posebna naklada nalašč za šolstvo, n. pr. na osebno dohodarino nad 5000 kron dohodkov dalje. — Tudi boljše plačani višji uradniki naj bi plačevali šolske doklade. To višje uradništvo hoče imeti vedno prvo besedo tudi pri šoli, plača pa ne nič, prosto je vseh doklad. To se mora izpremeniti! (Živahno odobravanje.) Povdarjam, da menim tu boljše plačano uradništvo. Uradniki imajo največjo korist od šole vkljub temu, da zanj ne plačujejo; še svoje otroke izkušajo oprostiti šolnine in jim pridobiti celo štipendije na škodo revnim dijakom. To delajo tem ložje, ker imajo več protekcije, nego reven dijak. (Klici: Res je!) Učiteljem naj se zboljšajo plače, a na račun premožnih stanov, in ti premožni stanovi naj bodo toliko vestni, da sami izjavijo, da prostovoljno plačajo v ta namen doklade. (Živahno odobravanje.) Dežela bi sicer morala napovedati konkurz.“

Velik nemir se polasti vselej „Tovariševih“ urednikov kedar izda knezoškofijstvo kak odlok, ki se tiče šolstva. Takoj se v njih razgreti domišljiji pojavi znano strašilo: učitelj-mežnar, ki mora pod „mrzlim zvonikom z vpognjenim

vratom“ vleči za vrv ali pa celo duhovnemu gospodu čevlje snažiti. — Nedavno je knezoškofijski ordinariat predložil dekanijskim konferencam v pretresovanje nekaj vprašanj, ki zadevajo razmere med cerkvijo in šolo, oziroma med duhovščino in učiteljstvom. Predlog ima zgolj informativen značaj. Knezoškof hoče zvedeti nazore in želje duhovščine gledé šolskega nadzorstva, verskega pouka, verskih vaj, nedeljske šole, eventualne izpremembe šolskega zakona i t. d. O vsem tem mora biti škof dobro poučen, če hoče zastopati koristi cerkve na merodajnem mestu. In če zahteva, naj se o tej zadevi izjavijo dekanijske konference, je to edina prava pot. „Tovariš“ pa je v tem odloku izvoljal neko skrivno zaroto zoper učiteljstvo in že čuti, „kako plava nad njim srebrna palica, hoteč je priversti v mrzlo svojo senco (!)“ Z veliko odvažnostjo oznanja svetu, da je vsled svojih ugodnih zvez zasledil „strogo tajen ukaz, ki je bil nekega dne razposlan iz ljubljanske knezoškofije“ in nima drugega namena, kakor učiteljstvu vrv zadrigniti za vrat. O skrivnostnih klerikalnih spletkarjih seveda sodi, „da bodo skušali ta ukaz zatajiti.“ Kaj še? Niti na misel jim ne pride kaj takega. Na vseh dekanijskih konferencah se bode stvar javno razpravljala in „resume“ bode celo objavljen v „Škofijskem Listu“, katerega si uredniki „Učit. Tovariša“ vsled svojih ugodnih zvez prav lahko preskrbé. Torej le nikar se brez potrebe razburjati!

Iz letnega poročila »Slovenske Šolske Matice«. Slovenska Šolska Matica je imela v preteklem letu članov: 1. Ustanovnih 25. 2. Letnih: I. Koroško 17, II. Kranjsko 486, III. Primorsko: A. Gorjsko 183, B. Istra 24. IV. Štajersko 488, V. Dunaj 9, skupaj 1232. — Lani je štela „Matica“ 819 članov, torej se je število pomnožilo za 413. članov.

Učiteljske plače v Galiciji. Galicijski deželni zbor je sprejel zakon o ureditvi učiteljskih plač. Po tem zakonu bodo dobivali definitivno nameščeni ljudski učitelji v Krakovu in Lvovu v prvem plačilnem razredu 1800 K, v drugem 1600 K. Število učiteljev vsakega plačilnega razreda je enako veliko. V drugih večjih mestih dobé učitelji po 1600, 1400, 1200 K, v manjših mestih 1400, 1200, 1000 K; na deželi dobita dve četrtini učiteljev po 1000, ena četrtina 900 in ena četrtina 800 K. Definitivni meščanski učitelji imajo v Krakovu in Lvovu po 2000 in 1800 K, v drugih mestih 1800 in 1600 K plače. Plača začasnih učiteljev: v Lvovu in Krakovu 1000 K, če ima učitelj izpit usposobljenosti, 840 K če ima le zrelostni izpit; v drugih večjih mestih 900 oziroma 720 K; v manjših mestih in na deželi 800 K (z usposobljenostnim izpitom) in 600 K (z izpitom zrelosti). Pomožni učitelj brez izpitov dobi 500 K. — Beda učiteljstva v Galiciji se s to regulacijo ni odpravila. Zlasti pomožni učitelji brez izpitov, katerih je po deželi nad tisoč, se bodo s 500 K na leto težko preživeli, zlasti ker ni dobiti postranskih zaslužkov.

Spomin pri otrocih. Amerikanski profesor Lough v Newjorku je nedavno napravil razne poizkuse gledé spomina pri šolskih otrocih in sicer pri 682 deklicah v starosti od 9. do 15. leta. Bral je svojim učenkam vrsto 10. besedi; od teh so jih morale napisati toliko, kolikor so si jih zapomnile. Isti poizkus se je ponavljal v drugih razredih. Profesor Lough iz teh poizkusov izvaja sledeče

sklepe: Spomin se od 9. do 15. leta le malo izboljša (od 62 do 64^{0/0}). Zmožnost zapominjati si besede je odvisna od njih kakovosti. Od besedi, ki so označevale barve, so si otroci zapomnili 87^{0/0}, od imen vidljivih stvari 75^{0/0}, besedi, ki so se nanašale na vsakdanjo izkušnjo 70^{0/0}, besedi, ki so zaznamovale duševne efekte 68^{0/0}, abstraktnih besedi 68^{0/0}. Najslabši je spomin za številke; teh so si otroci zapomnili le 45^{0/0}.

Prijatelj prosvete je amerikanski milijonar Carnegie, ki je doslej osnoval 571 javnih ljudskih knjižnic, ki so veljale 1000 milijonov kron.

Umrla je v Borovnici učenka IV. l. na učiteljskišči v Ljubljani gdč. Marija Majaron.

Ali sme biti učiteljica omožena? O tem vprašanju je sklical nižjeavstrijski deželni šolski svet enketo. Večina okrajnih šolskih svetov se je izrekla, da se naj omožitev smatra kot prostovoljna odpoved od službe. Povdarjalo se je, da omožena učiteljica zapira drugim, ki so brez sredstev, pot do službe.

Bavarski naučni minister o verski vzgoji. Pretekli mesec je bavarski naučni minister sprejel večjo deputacijo katoliškega učiteljskega društva ter mej drugim izjavil, da je verska vzgoja v sedanjem času, v katerem preti velika nevarnost prestolu in oltarju, bolj nego kdaj potrebna. Ta verska vzgoja je glavna naloga učiteljskega poklica, ker se z njo vzbudi v otroku tudi ljubezen do domovine. Dober katolik je tudi dober patriot.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
 Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.